

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ: ХАРАКТЕРИСТИКА ЗАГРОЗ

Охарактеризовано різні загрози економічній безпеці суб'єкта господарювання

Постановка проблеми. Термін “економічна безпека” вперше з’явився в середині минулого століття та досить швидко отримав розповсюдження в розвинених капіталістичних країнах. Саме тоді, відстоюючи реалістичну оцінку міжнародної ситуації, яка склалася на той час, представники передусім країн Західної Європи виступили за використання економічних методів забезпечення національної безпеки. Одним із найголовніших завдань економічної безпеки є збереження та посилення позицій держави у світовій економічній системі.

В сучасних умовах економічна безпека є загальнонаціональним комплексом заходів, спрямованих на постійний стабільний розвиток та удосконалення економіки країни, що обов’язково передбачає соціально-політичну стабільність та самостійність держави, а також механізм протидії зовнішнім та внутрішнім загрозам.

Економічна безпека суб'єкта господарювання є комплексним поняттям та пов’язана не лише з його внутрішнім станом, але й із взаємодією суб'єктів зовнішнього середовища, з якими господарюючий суб'єкт вступає у взаємовідносини. Також економічну безпеку суб'єкта господарювання можна розглядати як міру гармонізації в часі та просторі економічних інтересів цього суб'єкта з інтересами пов’язаних з ним суб'єктів зовнішнього середовища, що діють поза його межами. У процесі діяльності на суб'єкт господарювання впливають різні чинники, що можуть спричинити різного роду небезпеку та загрози його діяльності.

Виклад основного матеріалу. Всі чинники небезпеки і загрози можна згрупувати за різними класифікаційними ознаками. Так, залежно від можливості їх прогнозування виділяють наступні загрози (рис. 1).

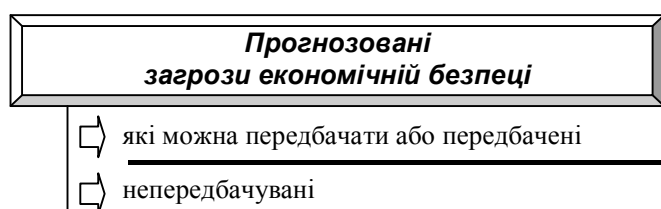

Рис. 1. Прогнозовані загрози економічній безпеці

До загроз, які можна передбачити відносяться ті, що виникають в певних умовах та відомі з досвіду господарської діяльності, своєчасно виявлені і узагальнені економічною наукою.

В залежності від джерела виникнення загрози економічній безпеці суб'єкта господарювання поділяються на наступні (рис. 2).

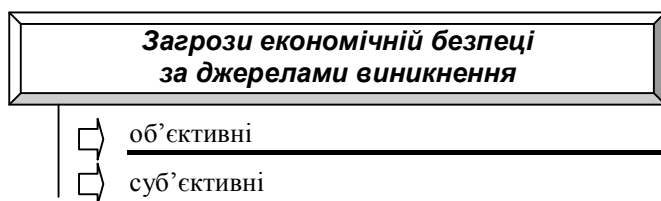

Рис. 2. Загрози економічній безпеці за джерелами виникнення

Об'єктивні загрози виникають без участі та бажання суб'єкта господарювання або його співробітників, незалежно від ухвалених рішень, дій менеджерів. Суб'єктивні загрози викликані навмисними або ненавмисними діями людей,

різних установ та організацій, зокрема державних та міжнародних підприємств конкурентів.

Загрози та небезпеки можна також класифікуватися за об'єктами посягання та природою їх виникнення (рис. 3).

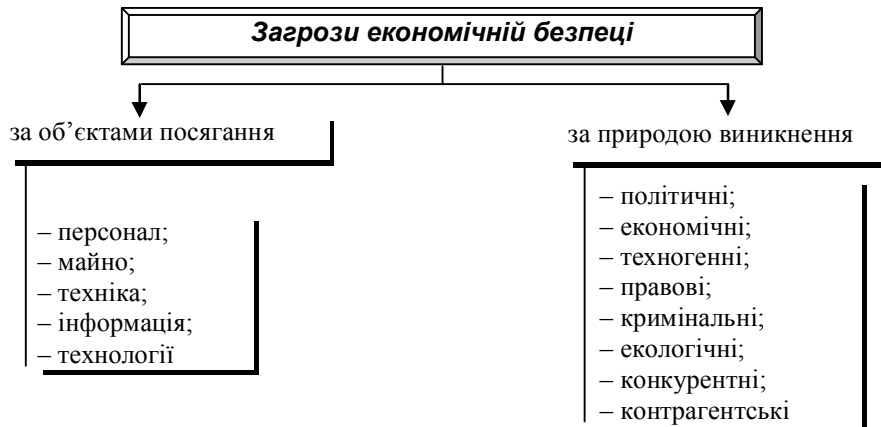

Рис. 3. Загрози економічній безпеці суб'єкта господарювання за об'єктами посягання та природою їх виникнення

Найбільшого розповсюдження у науці виникнення (рис. 4).
набуло виділення загроз залежно від сфери їх

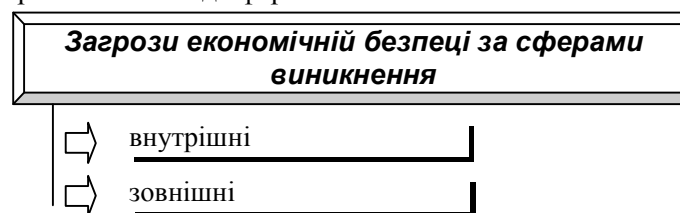

Рис. 4. Загрози економічній безпеці за сферами виникнення

Зовнішні загрози можуть виникати за межами суб'єкта господарювання та не пов'язані з його виробничою діяльністю. Як правило, це така зміна середовища, яка може спричинити певні збитки суб'єкту господарської діяльності.

Існує велика кількість внутрішніх та зовнішніх загроз економічній безпеці суб'єкта господарювання. Це пояснюється тим, що в господарській діяльності будь-якого суб'єкта відбуваються різноманітні взаємозв'язки з іншими суб'єктами господарської діяльності.

Під впливом різних зовнішніх чинників можуть виникнути й різні зовнішні загрози економічній безпеці суб'єкта господарювання, до яких можна віднести наступні (див. рис. 5).

Зовнішнє середовище може позитивно впливати на господарську діяльність, яку здійснює певний суб'єкт, у вигляді впровадження комплексних технологічних та

управлінських нововведень, що ефективно відобразяться на його діяльності. Керівництво може прийняти ці нововведення, а може й ігнорувати їх, але необхідність впровадження нововведення спричинена рядом об'єктивних причин. Як результат інноваційних процесів є поява нових способи та засобів виробництва.

Взаємодія підприємства з суб'єктами зовнішнього середовища здійснюється за допомогою реалізації в зовнішньому оточенні різних видів діяльності. Так, серед суб'єктів зовнішнього середовища, перш за все, необхідно виділити державу, яка здійснює значний вплив на діяльність суб'єкта господарювання, регулюючи переважно всі аспекти його діяльності в різних формах. Будь-який суб'єкт господарської діяльності обов'язково взаємодіє із споживачами своєї продукції, а також з постачальниками необхідних ресурсів. Склад суб'єктів інфраструктури ринку багато в чому залежить

від виду діяльності суб'єкта господарювання, а також його організаційно-правової форми.

Взаємодія суб'єктів господарювання в зовнішньому середовищі здійснюється в

ринковому середовищі, одним з параметрів стану якої є присутність загальноекономічних ризиків, які пов'язані з рівнем розвитку економіки країни в цілому.

Рис. 5. Зовнішні загрози економічній безпеці суб'єкта господарювання

Види взаємодії суб'єктів господарювання з суб'єктами зовнішнього середовища наведено на рис. 6.

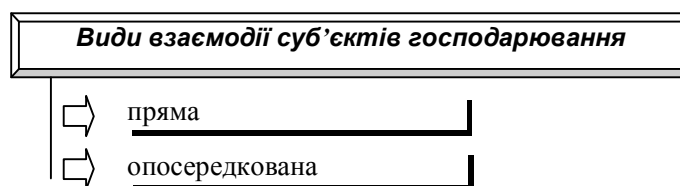

Рис. 6. Види взаємодії суб'єктів господарської діяльності

Пряма взаємодія передбачає безпосередні контакти між суб'єктами господарювання, які відбуваються тимчасово або постійно та задокументовані. Результат такої взаємодії певною мірою впливає на величину прибутку підприємства.

При опосередкованій взаємодії не відбувається безпосереднього контакту між певним суб'єктом господарювання та суб'єктами зовнішнього середовища, діяльність яких не маючи прямого впливу на оперативну діяльність підприємства, визначає стратегічно важливі рішення, які приймають управлінським апаратом. Не зважаючи на те, що опосередкована взаємодія, не має безпосередніх контактів між суб'єктами, проте вона впливає на результат діяльності підприємства, зокрема, на його прибуток.

Внутрішні чинники загроз економічній безпеці суб'єкта господарювання пов'язані з його господарською діяльністю та персоналом. Ці загрози зумовлені процесами, які виникають в ході виробництва та реалізації продукції і можуть впливати на результати господарської діяльності. Найсуттєвішими з них є: якість планування та прийняття рішень, дотримання технології, організація праці та робота з персоналом, фінансова політика підприємства, дисципліна тощо.

Найважливішою проблемою, яка постає перед керівництвом та службою безпеки суб'єкта господарювання є проблема лояльності співробітників або проблема внутрішніх загроз інформаційній, і в свою чергу, економічній безпеці.

Цілком вірогідно, що незадоволений працівник, який має доступ до важливої інформації та володіє певними знаннями про структуру корпоративної мережі, може завдати суб'єкту господарювання набагато більше шкоди, ніж будь-яка стороння особа ззовні.

Внутрішні загрози економічній безпеці суб'єкта господарювання виникають безпосередньо у сфері його господарської діяльності. Таким чином, до основних внутрішніх загроз можна віднести наступні (рис. 7).

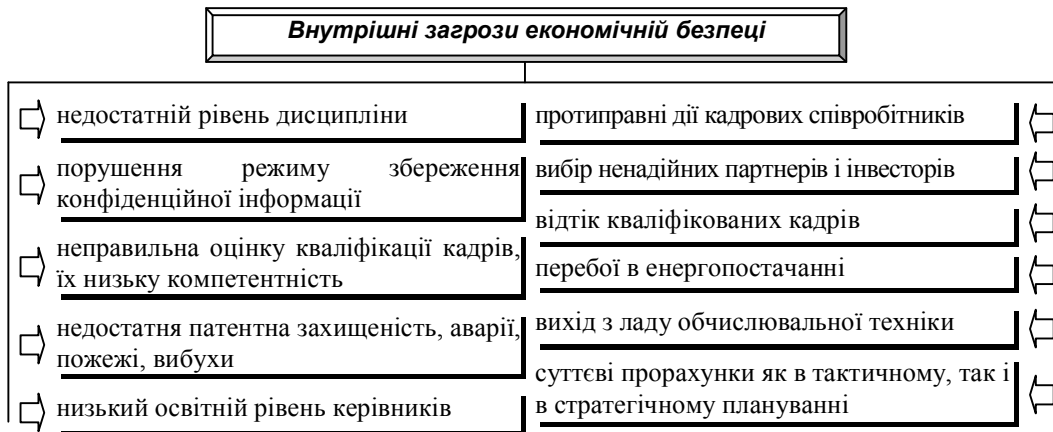

Рис. 7. Внутрішні загрози економічній безпеці суб'єкта господарювання

Аналізуючи численні зовнішні та внутрішні загрози кожен господарюючий суб'єкт повинен спрогнозувати найбільш небезпечні з них та розробити систему заходів щодо своєчасного виявлення, попередження або послаблення їх впливу.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Одним з найбільш важливих завдань забезпечення економічної безпеки суб'єкта господарювання є виявлення та ідентифікація різного роду загроз його діяльності.

Виявлення наведених вище загроз значною мірою допоможе власникам суб'єктів господарювання захистити їх комерційну таємницю, забезпечити належний рівень її захисту та попередити розголошення.

Необхідним є удосконалення законодавчої бази відносно захисту комерційної таємниці, розробка заходів з виявлення та уникнення різного роду загроз економічній безпеці суб'єктів господарювання та їх впровадження. При цьому необхідно враховувати досвід розвинених країн у сфері регулювання подібних ситуацій.

Список використаної літератури:

1. Шаваев А.Г. Криминологическая безопасность негосударственных объектов экономики. – М., 1995. – 223 с.
2. Шлыков В. Экономическая безопасность предприятия (во что обходится хозяйствующим субъектам защита собственности и способы минимизации возможных потерь) // РИСК. – 1997. – № 6. – С. 61-63.
3. Ярочкин В.И. Система безопасности фирмы. – М., 1997. – 185 с.

ДИКИЙ Анатолій Петрович – аспірант кафедри бухгалтерського обліку і контролю Житомирського державного технологічного університету

Наукові інтереси:
 – теорія бухгалтерського обліку;
 – комп'ютеризація бухгалтерського обліку;
 – збереження та захист облікової інформації підприємства